

[Albrechtsen]

rækkende beslutninger, også er det. Vi ved endnu ikke, om regeringen er enig i dette, men vi ved i hvert fald, at der er et flertal i folketinget, som har denne opfattelse.

Jeg lyttede også til, hvad den socialdemokratiske ordfører sagde om udvalgsarbejdet, for det har uægtelig været et stort problem, at udvalgsarbejdet er blevet syltet; men der faldt jo fra den socialdemokratiske ordførers side den bemærkning, at udvalgsarbejdet nu skulle fremmes, og at sagen skulle gennemgås i sin substans i udvalget.

Vi må under en eller anden form have ud møttet det flertal, som har vist sig her i dag for at få fastslået rækkevidden af § 19, stk. 3. En mulighed, som man kunne tage i betragtning, hvis ikke regeringen vil erkende, hvordan situationen ligger parlamentarisk omkring § 19, stk. 3, er, at vi simpelt hen får gennemført en ændring af loven om det udenrigspolitiske nævn, som fastslår, at § 19, stk. 3, er alvorligt ment. Det er en mulighed, som kunne tages i anvendelse, men der vil også kunne tænkes andre muligheder. Det er da muligt, at en betænkning i sig selv vil være nok til at fastslå rækkevidden. Formen kan vi drøfte, men jeg synes, det er utrolig vigtigt, at det flertal, som har vist sig, står fast på, at regeringen fremover bliver nødt til at affinde sig med, at grundloven faktisk mener det, som står i grundloven om beslutninger af større udenrigspolitisk rækkevidde, alvorligt. Derfor glæder jeg mig til udvalgsarbejdet. Jeg glæder mig til, at vi får fastslået, at grundloven er alvorligt ment, og at en regering så sandelig også er nødt til at følge den.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 16:

Forslag til folketingsbeslutning om styrkelse af den parlamentariske kontrol med sikkerhedspolitikken.

Af Albrechtsen (VS) m.fl.
(Fremsat 8/10 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Engell):

Det forslag til folketingsbeslutning om styrkelse af den parlamentariske kontrol, som her er til behandling, omfatter efter sit indhold både det sikkerheds- og det forsvarspolitiske område. Spørgsmålet om parlamentarisk kontrol med en regerings sikkerhedspolitik har vi jo netop beskæftiget os med i forbindelse med førstebehandlingen af B 13 om øget parlamentarisk kontrol med Danmarks deltagelse i NATO, og jeg kan derfor for så vidt angår kontrol med sikkerhedspolitikken henvise til de principielle betragtninger, jeg gjorde gældende i forbindelse med behandlingen af dette forslag og af et tilsvarende forslag i marts 1984 og i marts 1985.

Det forslag til folketingsbeslutning, som vi her skal drøfte, bygger, så vidt jeg kan se, på den opfattelse, at den parlamentariske kontrol med regeringens forsvars- og sikkerhedspolitik er ved at blive flyttet fra folketinget og dets udvalg over til den såkaldte 11 mands gruppe. Jeg vil derfor godt indlede med at redegøre for baggrunden for nedsættelsen af 11 mands gruppen og for gruppens funktioner.

Denne gruppe blev oprettet som et led i forsvarsaftalen fra august 1981 og består af 3 repræsentanter for socialdemokratiet og 2 repræsentanter for hvert af de øvrige partier i aftalen: det konservative folkeparti, venstre, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti. Det fremgår af aftalen, at det er kontaktgruppens opgave løbende at følge forsvarsordningens praktiske gennemførelse og at drøfte spørgsmål vedrørende eventuelle justeringer inden for forligsrammerne.

Under den nuværende forsvarsaftale er 11 mands gruppen videreført med uændrede arbejdsopgaver. Det har netop i den forløbne

[Forsvarsministeren]

tid været 11 mands gruppens opgave at følge forsvarsordningernes praktiske gennemførelse og være det forum, hvor forligspartierne kunne drøfte og træffe aftale om justeringer og om udfyldningen af forsvarsaftalerne.

Det efterhånden langvarige samarbejde mellem partierne bag de skiftende forsvarsforlig har med oprettelsen af 11 mands gruppen i 1981 naturligvis fået en mere struktureret form end tilsvarende politisk samarbejde på en række andre områder. Det hænger bl.a. sammen med, at der på forsvarsområdet er behov for jævnlige justeringer af de politiske forlig, fordi der inden for forligsperioden nødvendigvis må opstå spørgsmål, som ikke kunne forudses, da forligsaftalen blev indgået, men som parterne må tage stilling til inden forligsperiodens udløb. Det formaliserede samarbejde nødvendiggøres også af, at forsvarsforligene er tidsbegrænsede, og at parterne allerede i løbet af en forligsperiode er nødt til at overveje og drøfte indholdet af et eventuelt efterfølgende forlig.

Efter at jeg har sagt lidt om baggrunden for 11 mands gruppens nedsættelse og dens arbejde, vil jeg godt slå fast, at den omstændighed, at der eksisterer et formaliseret og forholdsvis tæt samarbejde mellem en regering og partier også uden for regeringspartiernes rækker på et bestemt område, ikke griber ind i de muligheder, som folketinget har for at øve kontrol med regeringen. Jeg vil i den forbindelse også gøre opmærksom på, at der i øvrigt inden for forsvarsministerens ressort har udviklet sig den praksis, at ministeren giver forsvarsudvalget en ganske omfattende orientering om forswarets status og anskaffelser og i det hele taget om grundlaget for og konsekvenserne af større beslutninger vedrørende forswarets forhold. Denne praksis er blevet væsentligt udbygget efter gennemførelsen af den nugældende lov om forswarets organisation. Jeg kan i den forbindelse henvise til bemærkningerne til netop lovforslaget om forswarets organisation – de står i Folketingstidende for 1981-82, tillæg A, sp. 1330-31 – hvori den daværende forsvarsminister gav tilsagn om at udbygge den gældende praksis for orientering m.v. af folketingets forsvarsudvalg.

Jeg har i den periode, jeg har været forsvarsminister, på forskellig måde søgt at styrke denne orientering af folketinget og af forsvarsudvalget om forswarets forhold, f.eks.

gennem udsendelsen af den årlige redegørelse, som jeg tror at også forslagsstillerne må erkende indeholder mange detaljerede oplysninger om en række væsentlige forsvars- og sikkerhedspolitiske områder. Det er min opfattelse, at disse redegørelser giver ikke alene folketinget, men også offentligheden et udmærket grundlag for en kvalificeret debat om forswarets forhold.

Alt i alt finder regeringen altså, at de almindelige statsretlige regler, herunder også reglerne om det udenrigspolitiske nævn, giver folketinget fuld mulighed for på forsvarlig måde at føre parlamentarisk kontrol med en regerings forsvars- og sikkerhedspolitik, og regeringen kan derfor ikke støtte det foreliggende forslag til folketingsbeslutning.

Knud Damgaard (S):

Som allerede nævnt er dette også en gennemfremsettelse. Der er dog mange interessante bemærkninger i forslaget, som svarer til, hvad vi tidligere har set i forslag af denne art.

Jeg må først sige til ministeren, at jeg er enig i hans udlægning af 11 mands udvalgets arbejdsopgave, og så vil jeg godt sige tak til forslagsstillerne for de objektive betragtninger over samme emne, nemlig behandlingen af 11 mands udvalgets principielle arbejdsgrundlag. Jeg har dog den enkelte bemærkning at gøre til det, at vi ikke føler, at vi får væsentlige militære papirer udleveret, sådan som det antydes i bemærkningerne. I virkeligheden får vi så få, at der er en stigende og markeret utilfredshed med det fra vor side i 11 mands udvalget.

Lad mig sige om problemet vedrørende spørgsmål til ministeren stillet gennem 11 mands udvalget, at det bør naturligvis kun være spørgsmål, der omfattes af det arbejdsgrundlag, man har i dette udvalg, og jeg er tilbøjelig til at give forslagsstillerne ret i, at der nok lejlighedsvis er stillet spørgsmål gennem 11 mands udvalget, som burde være stillet gennem forsvarsudvalget. Det vil vi tage op for at hindre det i fremtiden, sådan at forsvarsudvalget på alle de områder, hvor det også har lyst til at stille spørgsmål, får lejlighed til at se disse spørgsmål fra starten og i overensstemmelse med den parlamentariske funktion.

[Knud Damgaard]

Så vil jeg sige om et af de interessante områder i bemærkningerne, nemlig erstatnings-sagen vedrørende McDonnell-Douglas, at her er det da rigtigt, at 11 mands udvalget får en orienterende skrivelse om, hvad ministeren agter at foretage sig. Den er dog ikke affattet på en sådan måde, at den beder om reaktioner fra vor side i sagen. Selv havde jeg tilladt mig den flothed at tage 4-5 dages ferie, så jeg var uden for breve og telefon og fik den derfor meget sent i hænde, men omgående ringede jeg til ministeren og gjorde det klart, at dette ikke var et anliggende for 11 mands udvalget. Det er administrativt og finder sted ene og alene på ministerens ansvar. Jeg må sige, at ministeren i den telefon-samtale og senere – så vidt jeg erindrer, var det i Radioavisen samme dag – bekræftede, at sådan forholdt det sig, og derfor havde hr. Stinus vist ikke mulighed for at følge den sag op og se, hvad der skete i den sidste ende. Det er jo muligt, at det så havde forholdt sig anderledes, da vi drøftede sagen i forsvarsudvalget.

Så vil jeg kun til slut sige, at der er jo, som ministeren selv beskrev det, i lov om forsvarrets organisation fra 1982 en helt klar formulering af forsvarsministerens pligter over for forsvarsudvalget. Hidtil er det jo foregået på den måde, at man har fået den årlige redegørelse, der indeholder en omtale af en række af problemerne, men hvis det er sådan, at forsvarsudvalgets partier – ud over 11 mands udvalget – føler, at dette ikke er grundigt og rigtigt nok, vil jeg gerne appellere til ministeren om at benytte sig af alle de muligheder, der er for at bringe forsvarsudvalget direkte ind i billedet, når man står over for afgørelser i de sager, der er nævnt i de bemærkninger, jeg netop har refereret til.

Houe (KF):

Jeg skal på det konservative folkepartis vegne og også – da hr. Ivar Hansen, som er partiet venstres ordfører, ikke kan være til stede – på venstres vegne afvise forslaget, og jeg skal gøre det med henvisning til de af ministeren fremsatte udtalelser. Dem kan vi fuldt ud både i partiet venstre og i det konservative folkeparti tilslutte os.

Thoft (SF):

SF støtter helt og fuldt de intentioner, som ligger i forslaget. Det er efter vor opfattelse hævet over enhver tvivl, at den faktiske kontrol med sikkerhedspolitikken ikke ligger i folketinget. Om det betyder, at den dermed ligger i 11 mands udvalget, er måske nok tvivlsomt, men så meget desto værre. Meget tyder nemlig på, at der overhovedet ikke er nogen som helst form for kontrol med sikkerhedspolitikken overhovedet varetaget af medlemmer af tinget. Som Monitor, der er et pseudonym, skrev i Berlingeren den 14. oktober 1985:

»I folketings salen overlader regeringspartierne argumentationen til den ansvarlige minister . . . « – og her må jeg indskyde, at det har man jo set et pragtfuldt eksempel på i dag – » . . . og ordførerne har reduceret sig selv til . . . bagstoppere . . . I udvalgene – dér, hvor det egentlige folketingsarbejde foregår inden for andre sagsområder – har regeringspartierne menige medlemmer den laveste mødeprocent. Det gælder i udenrigsudvalget, forsvarsudvalget, det særlige sikkerhedspolitiske udvalg « – det, der også kaldes Østergaardudvalget – » og formentlig også i det udenrigspolitiske nævn og 11 mands udvalget om forsvarrets ordning. Det er også regeringspartierne repræsentanter, der i udvalgsarbejdet har de færreste spørgsmål, synspunkter og argumenter.«

Jeg må erklære mig enig – helt undtagelsesvis vil jeg gerne understrege – med Berlingeren.

På den baggrund mener jeg man kan konkludere, at de, der har interesse for området, ikke kan få oplysningerne, og de, der kan få oplysningerne, interesserer sig ikke et klap for sagen. Og det er i høj grad en uheldig situation.

Formålet med VS' forslag er at fjerne denne skævhed, således at de, som faktisk gider sætte sig ind i tingene, også har en rimelig mulighed herfor, og det støtter SF 100 pct. Også i SF er vi trætte af, at man skal bruge det meste af sin energi til at støve rundt i amerikanske kongresrapporter for at få selv de simpleste oplysninger om dansk forsvarspolitik, og ministerens egen årlige redegørelse, som han skamroste, er jo stort set ikke andet end et sammendrag af de avisartikler, man kan finde i udklippene fra forsvarrets oplysnings- og velfærdstjeneste. Det er vi ikke tilfreds med.

[Thoft]

Der er en enkelt detalje i VS' forslag, som vi ikke er 100 pct. begejstret for, og når den er med, skyldes det nok, at VS aldrig nogen sinde har været inddraget i forhandlinger hverken med denne regering eller med tidligere regeringer – og det er måske nok selvforskyldt. Sådanne forhandlinger, f.eks. på skatteområdet, hvori SF f.eks. ofte har været inddraget, da skatteministeren hed Lykkesøft, Hjortnæs eller Grünbaum, har tit indebåret udarbejdelse af papirer, som fastlægger konsekvenser og beregninger for dette eller hint forslag, og sådan nogle bør efter vores opfattelse være interne; det er nu engang forudsætningen for den type forhandlinger.

Det, som er det specielle problem ved 11 mands udvalget, er, at på trods af, at der er tale om en privat kaffeklub, så har denne kaffeklub fået officiel status, i og med at f.eks. finansudvalget får oplyst, at man roligt kan godkende forsvarsbevillinger, for de er accepteret af 11 mands udvalget, som det hedder i forsvarsministerens ansøgning. I forslagets bemærkninger er der nævnt andre eksempler, og i ministerens indlæg for et øjeblik siden omtales jo den mere formaliserede status, som udvalget har fået. Parlamentariske organer i dette land nedsættes efter forholdstalsvalgmetoden. 11 mands udvalget er ikke nedsat på den måde. Det er ikke et parlamentarisk organ. Det er og bliver en privat kaffeklub.

SF er enig i, at det er utåleligt, at kontrollen med forsvarspolitikken ikke ligger i folketinget, og vi vil støtte ethvert bidrag, som kan hjælpe med til, at folketinget inddrages i beslutningerne så tidligt, at vi også har reel indflydelse på tingene. I den udstrækning kaffeklubben modtager oplysninger, som rettelig også burde være tilsendt forsvarsudvalget, vil vi som VS arbejde for, at de faktisk havner det rette sted, men jeg vil godt fastholde, at interne papirer i forhandlingssituationer bør være interne.

Med disse bemærkninger vil jeg tilsige VS vor positive medvirken i udvalgsarbejdet, og det skal ikke være SF, der kommer til at slytte denne sag i udvalget.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Det er en kort bemærkning til hr. Thoft, som refererer fra udvalgs møderne vedrøren-

de mødeprocenter. Jeg synes, det kunne være interessant, om hr. Thoft var i stand til at fremlægge en statistik for så vidt angår mødeprocenten i forsvarsudvalget. Jeg er formand for det udvalg og fører ikke selv statistik over det, men det er da muligt, at hr. Thoft har en sådan statistik. Så synes jeg, hr. Thoft skulle lægge den frem, så formanden kan blive bekendt med den.

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Det er jo ingen hemmelighed, at forsvarsaftalen er kendt af alle partier. Derfor må det også være kendt, at der er en række prioriteringer i materielanskaffelser, og når ministeren fremlægger et aktstykke i finansudvalget, der er i overensstemmelse dermed, kan det altså højst være beløbsrammen og tidsrammen, som kan være til debat. Det er da klart, at her bliver jeg for mit vedkommende af mit parti spurgt hver gang, og der har ikke været uoverensstemmelser indtil dette tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Hvis hr. Nør Christensen havde haft ret i sin beskyldning, var jeg uden tvivl omgående blevet kaldt til orden af formanden. Det mener jeg jeg er blevet så mange gange, at jeg ved lidt om, hvordan det foregår. Når jeg ikke blev det, var det, fordi jeg udtrykkelig sagde: som pseudonymet Monitor skrev i Berlingske Tidende den 14. oktober 1985. Der kan hr. Nør Christensen læse den vurdering, som jeg gengav ordret.

Til hr. Knud Damgaard vil jeg sige, at det er bemærkelsesværdigt, at man i finansudvalget argumenterer med, at en eller anden privat kaffeklub har godkendt en bevilling. Det er som bekendt finansudvalget, der har det formelle ansvar, og det burde også være finansudvalget, der fik samtlige oplysninger. Det er beklageligt, at man giver oplysningerne om, hvad der skal anskaffes, til en privat kaffeklub og så bagefter argumenterer i finansudvalget med, at nu har denne private kaffeklub godkendt det, og så kan finansudvalgets medlemmer bare parere ordre. Det er ikke en rimelig måde at arbejde parlamentarisk på.

(Kort bemærkning).

Houe (KF):

Jeg kan forstå, at oplysningen om mødeprocenter ikke er hr. Thofts, men Monitors, og derfor skal jeg naturligvis ikke interessere mig særlig meget for det her. Men når det fra hr. Thofts side fra talerstolen bliver citeret, kunne det jo komme til at stå som en sandhed, og derfor skal jeg sige for mit eget partis, det konservative folkepartis, vedkommende, at jeg mener, vi stort set altid er mødt fuldtalligt op, egentlig mærkeligt nok, for med de spørgsmål, hr. Thoft og hr. Albrechtsen stiller i det udvalg, var det måske forståeligt, om vi blev væk.

Stinus (RV):

Jeg skal undlade at optage en diskussion med hr. Knud Damgaard om 11 mands udvalget og den rolle, de socialdemokratiske medlemmer af dette udvalg spillede i den berømte eller berygtede Harpoonsag, og ene og alene holde mig til nogle principielle bemærkninger om det forslag, der er til behandling.

Som det allerede af forslagsstillerne er påpeget i bemærkningerne til forslaget, har jeg tidligere på det radikale venstres vegne givet udtryk for, at det såkaldte 11 mands udvalg ikke er og aldrig kan blive et organ, som fører parlamentarisk kontrol med Danmarks forsvarspolitik. Denne opfattelse gælder naturligvis stadig, og jeg kan tilføje, at det radikale venstre i vid udstrækning deler forslagsstillernes bekymring med hensyn til det nuværende 11 mands udvalgs position i forhold til sikkerhedspolitikken.

Det radikale venstre kan således gå ind for det af VS fremsatte forslag, og vi udtrykker håb om, at også de partier, som er repræsenteret i 11 mands udvalget, vil finde det rimeligt af hensyn til den parlamentariske kontrol med Danmarks sikkerhedspolitik at gennemdrøfte dette forslag seriøst under udvalgsarbejdet.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg skal på kristeligt folkepartis vegne afvise forslaget, og jeg skal så undlade at komme med kommentarer til det, forsvarsministeren sagde. Men enhver, der har lidt forstand på politik, ved jo nok, at det ikke er ualmindeligt, at man i en regering drøfter

tingene og så fremlægger dem. Det gælder, hvad enten det er en socialdemokratisk regering eller en anden regering.

Hvad angår 11 mands udvalget, synes jeg, der er redegjort vældig godt for det, og det er da klart, at det flertal, der står bag forsvarsforliget, også i finansudvalget vil kunne afgøre tingene.

Nør Christensen (CD):

Under henvisning til mit forrige indlæg skal jeg om dette forslag om en styrkelse af den parlamentariske kontrol med sikkerhedspolitikken bemærke, at det også må omfatte den forsvarspolitiske del. Vi har forsvarsudvalget, og vi har 11 mands udvalget, og med den orientering, ministeren giver de to grupper, mener jeg, der er fuld kontrol over de sager, der angår Danmarks forsvars- og sikkerhedspolitik.

Jeg kan også henvise til ministerens årlige redegørelse, som indeholder mange og væsentlige oplysninger om det danske forsvar.

Vi mener, at folketingsrådet på forsvarlig måde bliver orienteret om Danmarks sikkerheds- og forsvarspolitik gennem ministerens redegørelse, i det udenrigspolitiske nævn og i debatten i det hele taget. Vi mener, at den parlamentariske kontrol med regeringens forsvars- og sikkerhedspolitik er fuldt tilstrækkelig, og vi kan derfor ikke støtte det foreliggende forslag til folketingsbeslutning.

Dohrmann (FP):

Under henvisning til det, jeg sagde under forrige punkt på dagsordenen, skal jeg afvise forslaget.

Arentoft (KF):

Det, der kalder mig herop, er VS' bemærkninger til forslaget, som jeg har læst igennem med megen omhu og derved pludselig konstateret, at man har forsøgt at tage min person og en udtalelse fra den 2. februar 1982 til indtægt for forslaget.

Jeg vil lige tillade mig at citere, hvad man skriver i bemærkningerne:

»Som en interessant detalje kan i den forbindelse oplyses, at kravet om, at forsvarsudvalget orienteres om de oplysninger, som 11 mands udvalget modtager, finder god støtte i en bemærkning, John Arentoft, dengang medlem af fremskridtspartiets gruppe, nu

[Arentoft]

konservativ, fremsatte i folketinget den 2. februar 1982, se Folketingstidende 1981-82 (2. samling) forhandlingerne sp. 938:

»Det vil sige, at forsvarsudvalget orienteres og ikke blot 11 mands udvalget. Jeg kan huske tidligere, da man havde det såkaldte 8 mands udvalg, at vi i forsvarsudvalget, når vi tog en ting op, fik at vide, at den var færdigbehandlet i 8 mands udvalget. Tilsvarende kan vi jo risikere nu at få at vide, at det er behandlet i 11 mands udvalget, og det er utilfredsstillende for os andre.«

Se, hvis man er opmærksom læser og ser det, som jeg udtalte dengang, der startede med: »Det vil sige, at forsvarsudvalget orienteres og ikke blot 11 mands udvalget«, så virker det faktisk mærkeligt. Jeg tror ikke, der er nogen, der har været så opmærksom, som jeg har, men jeg har i al fald slået op i Folketingstidende, og dengang havde jeg lige forinden sagt:

»Her vil jeg gerne udtrykke min tilfredshed med, at forsvarsministeren i bemærkningerne skriver, at han vil orientere folketingets forsvarsudvalg om forsvarets status, anskaffelsesplaner og i det hele taget grundlaget for og konsekvenserne af større beslutninger vedrørende forsvarets forhold. Det vil sige, at forsvarsudvalget orienteres og ikke blot 11 mands udvalget.«

Jeg kan ikke lide, at man kommer med halve citater, og det er derfor, jeg har bedt om ordet for at få det fulde citat frem. Jeg kan i al fald sige, at i de snart 12 år, jeg har været i forsvarsudvalget, har vi fået al den orientering, vi har kunnet forlange, både fra foregående forsvarsministre og fra den nuværende forsvarsminister. Har vi bedt om besvarelser af spørgsmål, har vi fået det, har vi bedt om at få ministeren til samråd, har vi fået det. Så jeg mener ikke, vi har nogen grund til at klage over noget som helst.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Debatten her drejer sig jo om styrkelse af den parlamentariske kontrol med sikkerhedspolitikken. Her vil jeg godt vende tilbage til Berlingske Tidende den 14. oktober 1985, som SFs ordfører, hr. Thoft, var inde på, og hvorfra han citerede. Og jeg citerer fra Berlingske Tidende:

»I udvalgene – dér, hvor det egentlige folketingsarbejde foregår inden for andre sagsområder – har regeringspartiernes menige medlemmer den laveste mødeprocent.«

Jeg sætter dette i relation til, at vi her taler om øget parlamentarisk kontrol med sikkerhedspolitikken, for det vil jo sige, at hvis Monitor har ret, så er der en eller anden, der har ladet noget sive fra udvalget. Så kan man jo spørge: hvem kan det mon være, der har ladet det sive? Jeg gør altså bare opmærksom på i relation til den debat, vi har nu, at der åbenbart er noget, der er sivet.

Men min påstand er – og den vil jeg godt bede hr. Thoft om at bekræfte eller afkræfte – at Monitors påstand er en direkte pivende usandhed, og jeg håber, at hr. Thoft vil være elskværdig at gå på talerstolen og bekræfte, at Monitors påstand er en pivende usandhed, for at sige det pænt, og det skal man jo gøre i folketinget.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Nu får jeg jo skældud, hvis jeg bekræfter, og jeg får også skældud, hvis ikke jeg bekræfter. Med fare for at pådrage mig formandens vrede om et øjeblik må jeg sige, at i udvalgsrådet i går i forsvarsudvalget var der just ikke mange medlemmer, der deltog.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Der må ikke omtales noget fra udvalgets arbejde.

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Jeg synes, det er tiltrængt, at denne sag gøres lidt mere logisk op. Alle, der deltager i den, ved, at der er nedsat så mange udvalg, som arbejder med så små intervaller mellem udvalgsrådene, ofte med gengangere fra det ene udvalg til det andet, at det griber forstyrrende ind i fremmødet. Hvis det er dette, man anker over her, så anklager man systemet. Det er da nok muligt, at det kunne tages op, men der er ingen grund til at hænge bestemte medlemmer ud i denne sag.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg mener, vi er kommet et stykke væk fra det, der er dagsordenspunktets emne.

Albrechtsen (VS):

Jeg går ud fra, at Monitor har haft en journalist placeret uden for udvalgsværelserne og dér har optalt, hvem der gik ud og ind, så der foreligger vel næppe nogen sivning.

Jeg vil først lige komme med en kort bemærkning til hr. Arentoft, som jo foretog en længere gennemgang af spalterne i folketingets forhandlinger. Det er fuldstændig korrekt, at hr. Arentoft også dengang gav udtryk for en vis tilfredshed med, at der nu skulle indføres den praksis – som altså ikke tidligere havde været der – at forsvarsministeren skulle orientere forsvarsudvalget bedre. Man kan så have vidt forskellige vurderinger af, om de forhåbninger, hr. Arentoft havde dengang, så også blev indfriet senere hen. Dér er hr. Arentoft og jeg jo ganske uenige. Men hr. Arentofts analyse af, hvad der blev sagt dengang, synes jeg ikke på nogen som helst måde svækker den anvendelse af citatet, som forslagsstillerne har gjort i bemærkningerne. Det var forhåbninger, hr. Arentoft kom med. Hvad angår beskrivelsen af forholdene, som de havde været, er det jo dem, der er redegjort for i bemærkningerne.

Så hæftede jeg mig ved, at hr. Nør Christensen som den eneste af ordførerne anfægtede selve princippet i VS' beslutningsforslag. Hr. Nør Christensen er den eneste af ordførerne, som klart og utvetydigt tildeler 11 mands udvalget – dette private organ, som hr. Thoft også understregede at der er tale om – en direkte rolle som parlamentarisk kontrolorgan. Hr. Nør Christensens bemærkning kunne kun forstås sådan, at der var en sidestilling mellem forsvarsudvalg og 11 mands udvalg. Dér adskiller hr. Nør Christensen sig altså fra resten af ordførerne. Så vidt jeg kunne høre, var der nemlig ingen, der anfægtede princippet i VS-forslaget, således som hr. Stinus gjorde rede for det, nemlig at 11 mands udvalget ikke er et organ for den parlamentariske kontrol. Hr. Nør Christensen ser uforstående ud, så det er muligt, jeg har misforstået hr. Nør Christensen. Det kan så give hr. Nør Christensen anledning til at komme op og præcisere, at han ikke har den opfattelse.

Dernæst vil jeg komme med en tak til det radikale venstre og socialistisk folkeparti for den positive modtagelse af dette forslag og

også for understregningen af, at vi i udvalget skal have en gennemgang af disse ting.

Jeg vil også sige tak til hr. Knud Damgaard. Jeg synes, at der i hr. Knud Damgaards bemærkninger faktisk i væsentlig grad lå en fremstrakt hånd over for tankegangen i forslaget. For det første understregede hr. Knud Damgaard, at der i bemærkningernes beskrivelse af tilstandene, som de faktisk har været, var en grad af objektivitet. Det takker jeg for. Og hr. Knud Damgaard understregede, at når der lejlighedsvis har været tale om, at man nok er gået over kanten med hensyn til, hvad 11 mands udvalget skal bruges til, og at man i fremtiden vil stille disse spørgsmål gennem forsvarsudvalget, så har hr. Knud Damgaard jo dermed imødekommet et af de ønsker, som ligger bag ved dette forslag. Det vil jeg gerne sige tak for.

Hr. Knud Damgaard gav også udtryk for, at hvis det er sådan, at partierne ønsker, at der skal ske en øget information gennem forsvarsudvalget, så er det noget, hr. Knud Damgaard og socialdemokratiet vil støtte i udvalget. Da jeg går ud fra, at det også er et synspunkt, som det radikale venstre deler, tror jeg altså, at der aftegner sig et flertal for, at der kan ske en sådan øget orientering til forsvarsudvalget om disse ting, og at der kan ske denne, skal vi sige korrektion af arbejdet i forhold til 11 mands udvalget, som hr. Knud Damgaard nævned.

Om end der ikke er givet udtryk for et decideret flertal for VS' forslag, synes jeg alligevel, der hermed er kommet en sådan større klarhed omkring, hvad 11 mands udvalget er, og hvad det især ikke skal være, at der er grund til i nogen grad at være tilfreds. Jeg vil naturligvis aldrig være helt tilfreds, så længe man har det forsvarsforlig og den militærordning osv., som man har, og som har ført til 11 mands udvalgets dannelse osv., men det er jo noget, som disse partier selv må tage ansvaret for. Og de må, som vi også understregede det i bemærkningerne, gerne have et sådant privat udvalg for vores skyld, lige så vel som alle andre organisationer må oprette de private udvalg, som de finder for godt. Det er ikke forslagets sigte at blande sig i det. Men det, der har været sigtet, synes jeg vi er nået et stykke med under denne debat.

Jeg håber så, at den opfordring, hr. Stinus kom med om, at vi i udvalget får en gennem-

[Albrechtsen]

gang af afgrænsningen mellem forsvarsudvalget og 11 mands udvalget, bliver noget, vi så kan få fulgt op, og som måske så kunne udmønte sig i en beretning. Hvis det kunne blive tilfældet, ville meget være nået.

(Kort bemærkning).

Arentoft (KF):

Enten må jeg ikke have udtrykt mig klart nok, da jeg var oppe før, eller også må hr. Albrechtsen have haft sine tanker et andet sted, for det så ud, som om hr. Albrechtsen lyttede efter, hvad jeg sagde.

Men som forsvarsministeren sagde i sit indlæg før, var det allerede med i forsvarsministerens bemærkninger til forsvarsloven i 1981, og mine udtalelser i februar 1982 var blot en gentagelse. Jeg kan kun sige, at vi har al grund til at være tilfredse i forsvarsudvalget med både de svar, vi får på spørgsmål og i samråd osv. Der er ingen grund til at tvære mere i det.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg skal ikke gøre meget for at forlænge debatten om mødeprocenter og tilsvarende, men der er et par ting, som kalder mig på talerstolen alligevel.

Den ene var diskussionen om finansudvalget og finansudvalgets placering i forhold til 11 mands udvalget og de indgåede forsvarsforlig. Det er jo sådan, at finansudvalget har krav på at få alle relevante oplysninger i forbindelse med indgivelsen af aktstykker, og en af de relevante oplysninger er jo også, at ansøgninger har baggrund i en politisk forligsaftale. Det må da siges at være en relevant oplysning for finansudvalget. Lad mig så i øvrigt for fuldstændighedens skyld sige, at det jo ikke afholder finansudvalget fra en seriøs og grundig behandling af de enkelte aktstykker, at der ofte stilles spørgsmål – det kan være om medproduktion, det kan være om betalingsafløb og mange andre forhold, som finansudvalget ønsker klarhed på, til trods for at der altså er tale om aktstykker med udgangspunkt i en politisk aftale. Så der er bestemt ikke tale om, at finansudvalget ikke kan gennemføre den samme behandling af aktstykkerne som af alle andre aktstykker, der indgives til finansudvalget.

Nu har både hr. Albrechtsen og hr. Thoft jo sagt: vi får ikke noget at vide, vi får ingen oplysninger. Det er påstande, som jeg mener

debatten her klart har kunnet dokumentere ikke er begrundede. Men sagen er den, at SF og VS ikke er interesseret i en seriøs debat om det danske forsvar. Man ønsker ikke at tage et medansvar for en troværdig dansk forsvarsindsats. Det ved jo alle og enhver, og det er det, denne debat også handler om. Det er helt lovligt. Det er et politisk standpunkt, som man har ret til at have, og som vi andre har nøjagtig tilsvarende ret til at være uenige i. Vi andre i regeringspartierne og i socialdemokratiet, der tegner flertallet, har vel samme ret til at sige, at i den kreds, der har påtaget sig et medansvar for forsvaret, er der også en medindflydelse.

Lad mig sige til hr. Thoft og til hr. Albrechtsen, når de jamrer over ikke at få noget at vide, at så er det jo i virkeligheden fantastisk, for ikke mange steder her på denne jord er der en sådan åbenhed om forsvars- og sikkerhedspolitiske temaer og forhold som netop her i landet. Det er en åbenhed, som jo også gør det muligt både for hr. Thoft og hr. Albrechtsen at modtage informationer og oplysninger og så bruge dem – og jeg vil tillade mig at sige, også en gang imellem efter min opfattelse at misbruge dem – i stribevis af indlæg i aviserne, i hæfter, i radio, i TV og ved møder rundt omkring i landet. For det er det, det handler om: at sætte dansk forsvars- og sikkerhedspolitik i miskredit, at nedvurdere vores allierede og forsøge at fremstille NATO-samarbejdet i et fuldstændig urealistisk, fortegnet lys og på det grundlag så at tilbyde den danske befolkning en sikkerhedspolitik uden sikkerhed, en forsvarspolitik uden et forsvar. Det er SFs og VS' politik. Det er heldigvis ikke flertallets, og det er vel det, man så er sur over.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg skal slet ikke optage den helt principielle debat om den danske sikkerheds- og forsvarspolitik, som ministeren indleder nu, måske på et lidt sent tidspunkt under debatten, måske især lidt ubelejligt i denne debat. Det må afvente en større udenrigspolitisk forespørgsel eller noget lignende. Jeg vil bare sige, at det bringer et vist usagligt moment ind i debatten, at ministeren nu kommer med et sådant forrygende udspil, for uanset holdningen til NATO-forsvaret er det, vi diskutere

[Albrechtsen]

rer, spørgsmålet om, hvordan den parlamentariske kontrol skal være, hvilke oplysninger der skal fremlægges, hvad folketinget har krav på, hvad folketingets medlemmer har krav på, hvad offentligheden har krav på osv. osv. Det bør vi diskutere i denne debat, uafhængigt af om man så er tilhænger eller modstander af NATO-forsvaret. Derfor mener jeg, at ministeren bragte en vis usaglighed ind i debatten.

Så kun en enkelt bemærkning omkring det, ministeren nævner om, at åbenheden skulle være så voldsomt stor i Danmark. Vi er faktisk som regel henvist til at søge vores oplysninger i USA, hvor åbenheden er langt, langt større, når det gælder f.eks. atomvåbenplanlægningen, så jeg synes ikke, det var korrekt, hvad ministeren sagde. Faktisk er der vestlige lande, hvor åbenheden er langt, langt større, og det er på det felt tilstande, som minder om de amerikanske, vi ønsker. Vi ønsker, at man i det danske folketing kan få den samme åbenhed om tingene, som der er i Senatet og i Kongressen, i det hele taget i USA. Det alene ville være et enormt fremskridt.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Hr. Arentoft, sekunderet af ministeren, talte meget om den voldsomme åbenhed, der er, og de mange oplysninger, vi får i folketingets forsvarsudvalg. Gang på gang har jeg også her fra talerstolen påvist, at selv de simpleste ting får vi ikke oplysninger om. Vi kan tage hele debatten om Airland Battle, hvor forsvarsministeren jo fastholder, at der er tale om en operativ doktrin, som overhovedet ikke gælder i Europa, og som slet ikke gælder de amerikanske styrker. Men ikke desto mindre kan man jo i de internationale tidsskrifter læse, at amerikanske styrker i Vesttyskland her i efteråret har afholdt øvelser i overensstemmelse med FM-100-5, som var grundlaget for Airland Battle-doktrinen.

Jeg deler altså hverken ministerens selvglæde eller hr. Arentofts tilfredshed med de svar, vi får. På mange måder virker det, som om forsvarspolitikken kører efter champignonprincippet: man holder alting i mørke, og er der nogen, der stikker næsen frem, sådan som hr. Albrechtsen gjorde det for et øjeblik siden, så hælder ministeren en spand møg ud

over ham.

Man siger, at SF og VS ikke er interesserede i en seriøs debat. Nu kan en seriøs debat jo godt foregå på andre præmisser end lige nødvendigvis SFs eller VS' eller for den sags skyld ministerens. Hvis vi ser på, hvem der tager ordet i disse debatter, synes jeg, det skulle være klart, hvem der deltager. Og så synes jeg, det skulle være klart, hvem der ønsker en seriøs debat. Det er jo ikke SF og VS, der tier stille. Det er jo ikke SF og VS, der henviser til, at vores ordfører ikke har tid til at være her, er optaget andetsteds, så man skal gerne også på vegne af den anden part afvise forslaget uden i øvrigt at kommentere det, uden i øvrigt at argumentere. Det var vel også årsagen til, at en stribe borgerlige politikere var heroppe i arrigskab, da jeg tillod mig at citere fra Berlingske Tidende. Nu er det i øvrigt sjældent, jeg er enig med Berlingske Tidende, det vil jeg gerne understrege.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 12. november 1985 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 13.27